

Kontrol og skadesreduktion i USA, Canada og Rusland.

Rapport fra den 15. internationale konference om reduktion af stofrelaterede skader i Melbourne, Australien.

AF MAD S UFFE PEDERSEN

For tre år siden var det New Delhi, forrige gang var det Ljubljana, sidste gang Chang Mai i Thailand, denne gang Melbourne, næste gang Belfast og næste gang igen Vancouver. Det er nogle spektakulære steder, "The International Harm Reduction Association" holder sine årlige konferencer om skadesreduktion. Men ikke et ondt ord om det, selvom det også betyder, at Danmark nogle år er begrænset repræsenteret.

At dette års konference foregik i Melbourne, betød da også, at kun 79 af de 840 deltagere kom fra Europa: De Britiske Øer deltog med 50, Schweiz med hele 11 personer, Frankrig med 5 (den største franske delegation jeg nogensinde har set), og så var der en enkelt finne og en enkelt svensker. Jeg kendte dem ikke, og derfor fandt jeg dem heller ikke. Jeg troede, jeg var den eneste fra Danmark, men den sidste dag fandt jeg ud af, at der skulle være én, der hed Inge Hansen, som jeg desværre ikke fik mødt. Faktisk så jeg ikke et eneste ansigt, som jeg havde set før, så den sociale del af konferencen var temmelig kedelig.

Den største gruppe var ikke overraskende fra Australien/New Zealand (ca. 420) efterfulgt af de syd- og østasiatiske lande (210). Ikke mindst kineserne, vietnameserne og indoneserne talte her. Amerikanerne var der naturligvis også (40), efterfulgt af canadierne (22) og tidligere sovjetiske republikker inklusive Rusland (14). Overraskende for mig var der 11 fra Iran, og også Afghanistan var

repræsenteret. Overraskende var det også, at Tyskland slet ikke var repræsenteret, og at der kun var to fra skadesreduktionslandet Holland.

Mødet mellem praksis og forskning

Disse konferencer plejer altid at være en ikke kedelig sammenblanding af forskere, behandlere, omsorgsarbejdere, gadearbejdere, stof-forbrugere (eller tidligere forbrugere) og pårørende. Det giver konferencen både kolorit og nærvær, og er der noget sted, man ser forsøg på at knytte forskning sammen med praksis, så er det på denne konference. Her synes der ikke umiddelbart at være megen modstand mod forskning – tværtimod har bevægelsen (som nogle kalder den), brug for forskning til at legitimere sig selv. Der synes således altid at have været åbenhed for at blive evalueret – mest nok fordi man selv ikke ejer skyggen af tvivl om, at det er det rigtige, man gør. Noget kunne da også tyde på, at de har ret. I hvert fald ser det ud til, at forskningen i væsentlig grad falder ud til skadesreduktionens fordel - ikke kun (men ikke mindst) i udviklingslandene.

Udbuddet af oplæg var igen enormt. Lige fra det afsindigt kedelige til det meget inspirerende. Man bliver nødt til at vælge, og for mig blev det de store plenum-sessioner, minoritetsgrupper, indsatsen over for stofmisbrugere i fængslerne og etableringen og funktionen af injektionsrum (og rygerum). De sidste to skal jeg lade ligge i denne omgang, fordi der vil komme publikationer om begge emner i nær fremtid.

De kedelige oplæg skal jeg lade hvile i fred, mens de spændende i det følgende kort skal opsummeres. Fællestrækket for dem var egentlig en fuldstændig samstemmende omgang tæsk til den amerikanske "war on drugs"-politik. Helt glemt denne gang var svenskerne, som ellers også plejer at få et par bemærkninger med på vejen. Man kan mene, hvad man vil om denne kritik af USA, men hvis bare halvdelen er sandt, så vil jeg i dén grad advare danske politikere imod så meget som at skele til USA. Det skulle det følgende gerne anskueliggøre. På konferencen gav nogle af de mest fremtrædende forskere deres version af, hvilke problemer indsatsen over for de mest belastede stofmisbrugere står overfor.

Så galt kan det gå – Situationen i USA

Sammenfatning af præsentationer fra Dr. Earnie Drucker, Bronx, USA; Prof. P. Reuter, Maryland, USA; R. Hogg, USA; K. Blankenship, USA:

Siden sidst i 80'erne/først i 90'erne (samtidig med indførelsen af "the Rockefeller law of drug enforcement") er der sket noget nær en 10-dobling af antallet af amerikanere i fængsel, således at der i dag sidder omkring to millioner amerikanere i fængsel. Omkring 60-70 % af fængslingerne har noget med illegale stoffer at gøre (nogle sætter tallet lidt lavere). Det er verdens højeste rate af fængslede for en nation, og det er forholdsmeget 10-15 gange mere end i EU. Hvis vi sammenligner det med Danmark, vil det svare til, at der skulle være plads til 43.000 indsatte i danske fængsler. Så danske politikere

"Man kan mene, hvad man vil om denne kritik af USA, men hvis bare halvdelen er sandt, så vil jeg i dén grad advare danske politikere imod så meget som at skele til USA"

– glem den amerikanske kontrolpolitik, både på narkoområdet og på alle andre områder! Og ikke nok med det – der kan ikke bevises nogen sammenhæng mellem kriminaliteten og den forøgede fængsling. Det er der ganske vist nogle, der påstår, men statistikken viser nu alligevel, at kriminaliteten var stærkt faldende i flere år, før man gik amok med at fængsle for hvad som helst. Og mindst lige så galt: Det kan heller ikke bevises, at der er en sammenhæng mellem forøgede priser på illegale stoffer og den strenge kontrolpolitik. Tværtimod tyder alt på, at priserne de seneste år er faldet. Det kan man så diskutere, om de var alligevel, men det er en kendsgerning, at hvad man gør internt i USA ikke har nogen som helst indflydelse på priser uden for USA, og samtidig skønner man, at der i dag er omkring 1 million sælgere af illegale stoffer i USA. Der er derfor nok at tage af, og markedet har således aldrig manglet hverken købere eller distributører. Dette på trods af, at der sidder mellem 1 og 1,4 million fængslet for narkotikarelateret kriminalitet.

Fire millioner amerikanere kan i dag ikke mere afgive deres stemme på grund af, at de sidder/har siddet i fængsel. 50 % af de, der sidder i fængsel, er sorte, selv om de kun udgør 12 % af befolkningen. Af kvinderne er det 64 % af de fængslede, som er sorte. Halvdelen af alle sorte familier har et nært familiemedlem, som er eller har været i fængsel. Man kan ikke ligefrem sige, at det at komme i fængsel for sorte er socialt marginaliserende inden for de sociale sammenhænge, de selv befinder sig i. Tværtimod er det snart noget, der nærmer sig det forventelige – ligesom at skulle ind til militæret. Normaliserings-hypotesen bruges ofte som én af forklaringerne på, hvorfor unge forbruger så mange rusmidler. Her kan man nærmest tale om en normalisering af kriminalitet hos 12 % af den amerikanske befolkning! Hvis det bliver ved sådan, varer det jo ikke længe, før vi har en sort befolkning uden stemmeret. Det giver apartheid og konflikt-teorien en helt ny betydning.

Ikke nok med at der straffes med fængsel som aldrig før, derudover straffes de dømte yderligere socialt og økono-

misk, når de kommer ud fra fængslet. De kan således ikke få arbejde, de får stort set ingen penge at starte på (i Californien får de 200 dollars), og ofte er også familien blevet straffet mere eller mindre direkte i forbindelse med en forsørgeres fængselsophold. Desuden kommer mange efter endt afsoning ud med svære psykiske skader – bl.a. på grund af overgreb. Det skønnes således, at op til hver femte mand, som sidder i fængsel, bliver udsat for seksuelle overgreb under sin afsoning.

Skadesreduktion findes i USA kun i små oaser (det er dem, vi indimellem læser artikler om), metadonen skal man i flere stater betale for, og anden behandling er på ingen måde almindeligt tilgængelig. Resultatet er enorme problemer med HIV/AIDS, mord/vold og anden kriminalitet og en voldsom social forarmelse hos de fattigste – ikke mindst de sorte, men også blandt "the white trash". Ikke desto mindre – og meget selvmodsigende – er det jo netop fra USA, vi får noget af den bedste forskning. Det kan stort set forklares med, at NIDA (National Institute on Drug Abuse) har en bevilling, der er større end det beløb, der bruges til stofmisbrugsforskning i de europæiske lande tilsammen. Det er jo fint, men det hjælper ikke meget, når denne forskning har fuldstændig umulige betingelser for at blive implementeret i praksis i bredere forstand, og samtidig har NIDA-forskningen hverken nogen politisk eller social fokus. Den er ofte meget snæver og medicoteknisk. Jeg har sjældent – om nogensinde – læst en artikel finansieret af NIDA-midler, som forsøgte at diskutere det amerikanske kontrolproblem. Og så længe de ikke gør det, så nærmer deres forskning sig jo ligegyldighed.

Det er da også blandt amerikanske forskere, man finder nogle af de stærkeste kritikere af den amerikanske "war on drugs"-model, og det er bestemt heller ikke alle amerikanske behandlere/rådgivere, som synes deres egen model er en god ide. For et par år siden var jeg til en konference i USA, hvor ca. halvdelen af deltagerne (ca. 200) var praktikere. Én af oplægsholderne (en forsker) spurgte de ca. 200 praktikere, om de kendte Thomas McLellan fra Philadelphia (verdenskendt

forsker). Det var der fire, der gjorde, og det var ikke dem fra Philadelphia. Ingen er som bekendt profet i sit fædreland, men det var alligevel påfaldende. Til gengæld var 70-80 % af de 200 praktikere tilhængere af, at heroinmisbrugere skulle have fri mulighed for at komme i metadonbehandling, og lige så mange var tilhængere af forskellige skadesreducerende strategier, såsom nålebytning, gratis komdome og injektionsrum (det sidste var der en del, der hostede noget over – det var trods alt for fremmed).

Så ud over nogle amerikanske politikere ved jeg ikke, hvem der er tilhænger af den amerikanske "war on drugs"-politik – måske militæret og måske politiet, og så kan der altid scores billige point hos den almindelige, bekymrede borger. Hvad angår politiet er jeg sikker på, at det ikke gælder dansk politi, som netop beklager den manglende sociale indsats over for de mest belastede stofmisbrugere. Det har de i øvrigt tilfælles med mange andre politistyrker rundt om i verden, heriblandt Canada og Australien.

Peter Reuters kommentar til den amerikanske model var da også, at bevisbyrden nu alene måtte ligge hos politikerne. Det var for så vidt en sørgelig konklusion, der mest af alt viste afmægtigheden hos de amerikanske deltagere.

Kursændring i Canada

Nok om USA og over til borgmester Larry Cambell fra Vancouver, Canada: I Canada havde man indtil starten af 90'erne en relativ sløv kontrolpolitik og intet andet (ingen skadesreduktion og ingen behandling). I dag ser det ud til, at man fuldstændig er ved at ændre strategi. Skræks scenariet – og dét, der har været stærkt medvirkende til strategiændringen – er Vancouver. Vancouver City har 600.000 indbyggere, hvoraf ca. 5.000 er injektionsmisbrugere. Det ville svare til, at der løb 2.000 injektionsmisbrugere rundt inde i Århus midtby (det kan nok være, det ville give ballade). Dertil kommer alle de, der ikke injicerer. Blandt 25-40-årige mænd var overdosis den hyppigste dødsårsag i Vancouver. I 1992 døde 200 af overdosis – lidt mindre end det samlede tal for hele Danmark.

Som i Danmark var politiet dødtrætte af at løbe rundt efter stofmisbrugere og mente, at der skulle en forøget social indsats til. Den almindelige borger var ikke mindre træt af kriminaliteten og foreslog at sætte hæren ind. Det blev afvist med henvisning til den canadiske hærs begrænsede størrelse (det var fra Campbells side ikke kun ment som en vits).

Vancouver besluttede, med Campbell i spidsen, at arbejde ud fra fire områder: Evidensbaseret forebyggelse, behandling, skadesreduktion og forøget kontrol og håndhævelse af lov om salg af illegale stoffer. Behandlingen har såvel bestået i stoffri behandling som forøget adgang til metadonbehandling, mens skadesreduktionen bl.a. består i nålebytningsordninger, ordineret heroin (starter til september) og injektionsrum..

Derudover etablerede man grupper i lokalområderne, der skulle diskutere, hvordan man kunne løse problemerne i netop deres område. Hvad der har virket bedst, vides ikke, men noget tyder på, at overdosisdødsfald er stærkt faldende. Det blev nu sagt med en vis forsigtighed (intet empirisk bevis) – strategien er trods alt først rigtigt kommet i gang inden for det sidste år. Der var i øvrigt mange canadiere med til konferencen, hvilket måske ikke mindst er udtryk for den fokus, der er kommet på skadesreduktionen i Canada.

Canada-beskrivelsen skal sluttes af med følgende kuriosum: Skadesreduktionen i Canada er efter amerikanernes opfattelse gået så vidt, at en amerikansk embedsmand truede med at lukke grænsen (vist nok lidt i sjov), hvortil borgmesteren svarede, at det var da helt i orden, hvis amerikanerne i fremtiden havde lyst til at leve i mørke og uden vand!

Russiske tilstande

Også russerne var ret så synlige på konferencen. Ikke mindst den ihærdige, charmerende organisator og gade-arbejder, den allestedsnærværende Anya Sarang, som fik *The International Rolleston Award* (én af de tre priser, som International Harm Reduction Association uddeler hvert år). Men mest interessant – ud fra min egen personlige målestok – var nu de to russiske generaler, der også

deltog i konferencen. General er tilsyneladende noget, man bliver i Rusland, når man får en stor stilling. Den ene var således general-kommissær for narkotikapolitiet i Moskva, mens den anden var general-psykiater for et eller andet stort fængselssystem (hvilket jeg ikke helt fik med). Men generaler var de og blev også præsenteret som sådan. Lad mig sige med det samme – jeg foretrak helt klart general-kommissæren fra Moskva. Han startede med at skitsere problemets omfang i Moskva. De sidste 5-10 år er antallet af heroinafhængige i Moskva således ca. 20-doblet (uden at han fortalte, hvor mange, men i Skt. Petersborg, som er en by med 5 millioner indbyggere, har det været skønnet, at der findes 150.000 heroinafhængige). Der er en enorm organiseret kriminalitet forbundet med indsmugling og distribution af stofferne, og man har da også i Rusland den næsthøjeste rate af fængslede for en nation – kun overgået af USA. Dertil kommer den kriminalitet, der foregår på brugerniveau. Det er antageligt brugerne, der udgør størsteparten af de fængslede, men det meldte historien ikke noget om. Derudover er metadon forbudt (det er et illegalt stof), og ligeledes – sagde general-kommissæren – var nålebytningsordninger forbudt (på trods af en eksplosion i HIV tilfælde, som i store træk kan tilskrives injektion af heroin). Han var da også misundelig på den foregående taler – den australske chefkommissær (chef for alle kommissærer i Australien - eller også var det kun i delstaten Victoria) – som talte om social oprustning og mere skadesreduktion kombineret med håndhævelse af loven over for distributører. Han måtte desværre indrømme, at dér var de ikke i Rusland. General-kommissæren bad derefter general-psykiateren om at komme op og sige noget om skadesreduktion på fængselsområdet. Til general-psykiaterens undskyldning skal det siges, at han var fuldstændigt uforberedt på dette, men derudover var der ikke mange undskyldninger. Han medgav sin kollega, at metadon var forbudt, og i øvrigt mente han, at metadon var indgangsporten til den sikre død. Der findes ellers masser af undersøgelser, der viser det stik mod-

satte, og jeg har aldrig læst en undersøgelse, der skulle vise en stigning i antal dødsfald for metadonmodtagere. Men det er jo muligt, at metadon i en russisk sammenhæng er farligt – det siger i så fald mere om Rusland end om metadon. Derudover ville general-psykiateren gøre opmærksom på, at nålebytningsordninger ikke var forbudt i Rusland, og at man med stor succes havde brugt dem inden for fængselssystemet. Det er muligt, han formelt set har ret heri. Min egen viden om dette er knyttet til den bus, en frivillig organisation etablerede i Skt. Petersborg, som bl.a. uddelte gratis nåle til byens injektionsmisbrugere. For det første blev det ret hurtigt umuligt at få kontakt til injektionsmisbrugerne, fordi politiet hele tiden kredsede omkring bussen, og for det andet har jeg hørt, at den nu skulle være blevet forbudt. Det er alt sammen lidt på rygteplanet, men jeg tror mere på, at virkeligheden ser ud som general-kommissæren beskrev den, mens det da godt kan være, at der ikke findes nogen formel lov imod nålebytningsordninger i Rusland. Rusland er vel et eksempel på, hvor galt det kan gå, når de politiske og økonomiske strukturer, og vel også værdierne, bryder sammen. Der kræves mange Anya Sarang'er for at rette op på det, og der kræves frem for alt nok også mere politisk og økonomisk stabilitet og social velfærd. Men man kunne jo også starte med at støtte sig lidt til forskningen – det burde man da kunne forvente af en general-psykiater. General-kommissæren var i øvrigt meget duperet over den engelske metadonforskning – den havde general-psykiateren vist ikke hørt om.

Minoriteter

Sluttelig var minoritetsgrupperne meget nærværende under hele konferencen – ikke mindst australske, amerikanske og canadiske aboriginals. Det var ikke mindst australierne og canadierne, der var synlige her. Begge grupper var klar over, at de ikke havde meget at lade amerikanerne høre på dette område. Der er nemlig 10-12 gange større chance for såvel australske, canadiske og amerikanske aboriginals for at udvikle misbrug/afhængighed af rusmidler, end der er for

MADSUFFEPEDERSEN, CAND.
PSYCH., PH.D.,
LEDER AF CENTER FOR RUS-
MIDDELFORSKNING

kaukaserne /de hvide i samme lande (de sorte er en helt andet sag, de hører selvfølgelig ikke under gruppen aboriginals). Før vi danskere bliver for ”kæphøje”, burde vi måske lige se på, hvordan det ser ud for vores egen gruppe af grønlandere.

I starten var jeg meget forundret over, at langt de fleste oplægsholdere – ikke mindst australiere og canadere – startede deres indlæg med sætningen: *“I acknowledge the indigenous people as the traditional owners of this land”* i forskellige variationer. Jeg troede, at man gjorde sådan i Australien, og det undrede mig derfor endnu mere – når der nu var en sådan grad af respekt – at det kunne gå så galt med de australske aboriginals. Det er i dag sådan, at gennemsnitsalderen for en australsk aboriginal mand er 56 år og for kvinder 61 år. Omkring 25-30 pct. af den voksne befolkning skønnes at være afhængig af rusmidler. Jeg fandt da også ud af, at denne introducerende sætning var noget, oplægsholderne var blevet bedt om at sige af arrangørerne, som havde denne aftale med den lokale sammenslutning af aboriginals i Melbourne. Det var der flere grunde til, men mest af alt var det nok et forsøg på at gøre opmærksom på deres situation. Det kan man kun have sympati for. De australske aboriginals var i øvrigt også meget synlige på konferencen – ikke som oplægsholdere, men mere som problem. Man mødte alle steder stor bekymring for denne gruppes skæbne, hvilket altså indtil videre ikke har ændret den marginaliserede position, som de er placeret i.

Go west

Alt i alt altså en meget inspirerende konference, som indeholdt meget mere, end det der her er gengivet. Jeg vil derfor også meget anbefale flere danskere – omsorgs- og gademedarbejdere, behandlere og forskere – at tage med på den næste konference i Belfast. Det er rejsemæssigt overkommeligt, og det er altså godt indimellem at se, hvad der sker i den store verden.

Se også: www.ihra.net

HISTORIEN om WAR ON DRUGS som TEGNESERIE

AF JØRGEN KJÆR, FORMAND FOR BRUGERFORENINGEN, KØBENHAVN

USA har i mange år været toneangivende i krigen mod narko. Når der i disse måneder tales om nul-tolerance, mere kontrol og hårdere straffe til såvel forhandlere som brugere, så er det den amerikanske inspirerede ”zero-tolerance” linie, som er ved at slå igennem i Danmark. At det er tilfældet, kan man på underholdende vis forvise sig om ved at læse en ny udgivelse, luksus tegneseriehæftet ”A Drug War Carol” af Susan W. Wells og Scott Bieser, et vellykket forsøg på at formidle den amerikanske version af ”War on Drugs” i let tilgængelig form.

Baseret på seriøse kilder og med en omskrivning af det velkendte Dickens juleeventyr, ”A Christmas Carol”, fortælles historien om, hvordan det var, før stofferne blev forbudt, samt hvordan de nu illegale stoffer blev forbudt, først i USA siden over hele kloden med internationale konventioner, og sidst, men ikke mindst, hvilke konsekvenser det internationale forbud har haft.

Hovedfiguren i historien er en nutidig drugczar, som fra starten er rigtig ’hardliner’, men som efterhånden, som han bliver klogere, gør sig en række selvransagelser. Både menneskeskæbner, hans forgænger, navnkundige Harry Anslinger, og en velinformerede ånd belærer ham – men slutningen af eventyret skal vi ikke røbe her.

Det er en svær opgave, som Wells og Bieser har givet sig i lag med, men de er sluppet rigtig godt fra opgaven. På 64 sider har de fortættet mange seriøse værker til en spændende historie, som man ikke kan

slippe, før den sidste side er læst. Vil man læse yderligere, findes der bagerst i bogen masser af læseråd, henvisninger, links og kildeangivelser.

Vi har fået tilladelse til at bringe en lille smagsprøve i dette nummer af STOF. Det er siderne 16 til 18, som er prøve-oversat her. De resterende 75 sider kan ses på www.adrugwarcarol.com. Vi har dog nogle enkelte eksemplarer af hæftet, som kan bestilles til 60 kr. + forsendelse ved henvendelse på info@brugerforeningen.dk.

I BrugerForeningen i København er vi ret begejstret for hæftet, og så er tanken opstået, om ikke det kunne være spændende at lave en dansk version, enten i form af en direkte oversættelse eller endnu bedre i form af en bearbejdning, som også får den danske forbudshistorie vigtigste begivenheder og personer med, og som måske forbigår nogle af de mere specielle amerikanske forhold, som findes i originalversionen.

Skulle der blandt STOF’s læsere findes nogen, som synes, at det kunne være morsomt at medvirke til at lave en dansk version, så hører vi gerne fra jer, hvad enten I gerne ville bidrage med oversættelse, tegning, research, skribentvirksomhed eller kontakt til forlag. Der bliver tale om frivilligt – men sjovt og spændende – arbejde. Er du interesseret i at være med, så kontakt BrugerForeningen på ovenstående mail-adresse eller på tlf.: 3536 0150.